

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Řešení problému vyšších cen ropy

KOM(2008) 384 v konečném znění

(2009/C 218/20)

Dne 13. června 2008 se Evropská komise, v souladu s článkem 93 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

„sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Řešení problému vyšších cen ropy“

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. února 2009. Zpravodajem byl pan CEDRONE.

Na 451. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 25. a 26. února 2009 (jednání dne 25. února 2009), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 162 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 12 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor sdílí obavy Komise z přímých a zneklidňujících inflačních dopadů cen ropy na některá odvětví a nejslabší vrstvy obyvatelstva. Zdražování ropy má totiž přímý dopad na ceny vytápění a dopravy a nepřímo ovlivňuje i ceny potravin, které tvoří největší část výdajů nejchudších rodin.

1.2 Tento problém vyžaduje přijetí důrazných a bezodkladných opatření, vyvolává však také ožehavé otázky obecného charakteru. Podpora chudých rodin se musí bezpodmínečně provádět pomocí přímých příspěvků k příjmu, nikoliv pomocí například daňových opatření (např. snížením zdanění ropných produktů), jež mají dopad na tržní ceny tím, že oslabují dopady zdražení ropy.

1.3 EHSV považuje za velmi důležité, aby byl trh schopen zastávat svoji funkci, tedy zaregistrovat zdražení ropy a na nastalou situaci vhodně reagovat.

1.4 Zvýšení ceny by mělo přimět všechny hospodářské subjekty, aby hospodárněji nakládaly se vstupy, které podražily, a nahradily je levnějšími vstupy a aby propojily výrobu a spotřebu způsobem, který umožní dosahovat úspor všude, kde to bude technicky proveditelné. Jak již bylo řečeno, je třeba chránit nejchudší rodiny, avšak pouze pomocí přímých podpor, aniž by došlo ke zkreslení tržních signálů, jež musí

volně vykonávat svoji přirozenou funkci vytváření tržní rovnováhy.

1.5 Obdobné strategie by podle slov Komise měly být zavedeny také ve prospěch výrobních odvětví, která jsou zvláště zasažena zdražením ropy. Jde především o odvětví rybolovu, obecněji pak o všechna odvětví zaměřená na uspokojení potravinových potřeb obyvatel, a dále o odvětví dopravy.

1.6 I v těchto případech by opatření, která budou označena za nezbytná v zájmu zamezení následků s příliš ničivým dopadem na výrobní hospodářská odvětví, měla být prováděna v podobě přímé pomoci, nikoliv prostřednictvím daňových opatření (snížení zdanění), jež by uměle snížila ceny, protože je naopak třeba, aby ceny odrážely zvyšující se nedostatek ropných zdrojů.

1.7 Pokud jde o makroekonomické dopady na rozvojové země, bylo by vhodné uvažovat o vyvážených plánech podpory zejména pro nejslabší ekonomiky, a to především prostřednictvím finančních zásahů zaměřených na provádění politik energetické úspornosti. Opět je zapotřebí podpůrných opatření, i velmi významných, jež by však nenarušovala signály, kterými se v každém případě musí trhy volně řídit.

1.8 Výbor se domnívá, že Evropská unie musí předložit jasné definované politické odpovědi.

1.9 Především lze říci, že jednotné vystupování celku, jakým je Evropská unie vykazující pětinu světové produkce, může mít v tomto i dalších případech důležitost a roli nejvyššího významu. Konkrétní a jednotně formulované návrhy subjektu s tak velkou důležitostí na světové scéně by nemělo být možné snadno opomíjet. Velmi rozdílná situace nastává, když jsou evropské iniciativy přijímány náhodně a dokonce vypadají, jako by si navzájem odporovaly.

1.10 Za současné situace možného výrazného zvýšení cen jedné ze základních surovin se zdá, že návrh na konzultace a dialog na celosvětové úrovni všech důležitých zainteresovaných stran je nezbytným předpokladem pro jakoukoli další iniciativu. Lze uvažovat o celosvětové konferenci producentů a spotřebitelských zemí.

1.11 Dále je třeba se cíleně zaměřit na uskutečnění jednotného evropského trhu s energií. Evropa byla vybudována na základě významných projektů jednotného trhu: uhlí a oceli, jaderné energie a zemědělství. Od ledna 1993 pak následovalo zboží, služby a kapitál a konečně od roku 1999 byla zavedena měnová unie. Je čas, aby se přidaly konkrétní kroky v oblasti trhu s energií.

1.12 Posloužilo by to k tomu, aby i toto důležité odvětví přestalo být vystaveno zhoubnému tlaku spekulací, jež, jak je známo, v přirozených mezích zastávají nepostradatelnou funkci regulátoru trhů, avšak mimo tyto meze vnášejí do systému prvky naprosté dezorganizace a nejistoty.

1.13 Odpovědné orgány musí zajistit, aby byl evropský trh s energií transparentní a kontrolovatelný. Je nutné významně snížit nestálost cen. Toho lze dosáhnout i vhodnou informační činností a regulací strategických rezerv. Vhodná regulace tak důležitého trhu, jakým je ten evropský, by nejspíš měla velmi významné dopady na celou světovou scénu.

2. Návrhy

2.1 EU se proto musí vrátit ke svému původnímu duchu (smlouvy o ESUO a Euratomu) a musí konečně uskutečnit *vnitřní trh s energií*, který se dnes se stále větší naléhavostí stává nezbytný k tomu, aby zabránil nebezpečí a důsledkům nejen pro hospodářskou a sociální oblast.

2.2 EU se musí vybavit vhodnými nástroji pro rozhodování („zinstytucionalizovat“ postup nedávno zavedený francouzským předsednictvím kvůli finanční krizi), aby mohla řídit vnitřní energetickou politiku a jednotně vystupovat na mezinárodních

zasedáních rozhodujících o těchto politikách (včetně těch, jež souvisejí s ropou), počínaje cenami dodávek a jejich zproštění od spekulacních vlivů.

2.3 Unie musí zajistit, aby politika stávajících ropných zásob v jednotlivých zemích byla společná a transparentní, a také zvýšit bezpečnost politiky dodávek.

2.4 Musí v praxi použít společná opatření, jako například harmonizovaná daňová opatření týkající se ropných produktů, aby se snížily škody v nejlépe zasažených odvětvích ekonomiky, a sjednotit přímou podporu k příjmům pro spotřebitele, zejména pro nejslabší vrstvy, v jejichž prospěch může být také převedena část výnosů společností.

2.5 Musí rozhodněji zasáhnout a regulovat hospodářskou soutěž v tomto odvětví, která nyní v podstatě neexistuje vzhledem k tomu, že trh nabídky funguje v oligopolním prostředí. Dále musí posoudit možnost použít politiku řízených cen, přinejmenším při velkých krizích, nebo alespoň použít opatření ke snížení často neodůvodněných rozdílů mezi výrobními a spotřebními cenami. Vůči takové situaci je spotřebitel bezmocný a bezbranný.

2.6 Musí podporovat a ze společného fondu financovat výzkum a vývoj alternativních zdrojů energie, aby se snížila závislost na ropě, zejména v odvětví dopravy (počínajíc automobilovou dopravou), a to prostřednictvím značného navýšení investic do této oblasti například jejich osvobozením od daně, nebo zavedením povinnosti pro ropné podniky, aby na tento účel věnovaly část svých výnosů.

2.7 Musí zabránit tomu, aby deflace způsobená prudkým poklesem ceny ropy a recesí měla horší ekonomické dopady než inflace. Celková inflace působí ze setrvačnosti (nebo kvůli nedokonalému trhu?) i po pádu cen ropy, a tak zakrývá příchod případné deflace.

3. Úvod

3.1 Komise se s ohledem na události posledních měsíců souvisejících s finančními spekulacemi a krachem na burzách konečně rozhodla zabývat se otázkou zvyšování cen ropy, či lépe řečeno kolísání cen ropy. Toto zvyšování cen podnítilo obnovení inflačního napětí v EU, proti němuž okamžitě zasáhly ECB a Federální rezervní systém USA pomocí protiopatření, která toto inflační napětí oslabila, avšak zpomalila hospodářský růst.

3.2 Teprve nedávno byly přezkoumány strategie měnové brzdy s cílem čelit světové finanční krizi, která přesto vyvolala tíživé ovzduší recese, jež nemá s ropou nic společného, v důsledku čehož bylo zmíněné inflační napětí vyvolané ropou značně omezeno. Cena ropy proto ztratí impuls ke svému zvyšování.

3.3 Dalším významným důsledkem je přesun kupní síly ze spotřebitelských zemí ve prospěch producentů zemí, jenž může být opět vyrovnán zvýšením dovozu do producentů zemí ze spotřebitelských zemí (v období let 2002–2007 se tyto dovozy zvýšily průměrně o 26 % ročně, což bylo mnohem rychleji než obecně pro světové dovozy).

3.4 Jak uvidíme lépe ve shrnutí, Komise k této otázce přistupuje z několika hledisek, zatímco dalších si v podstatě nevšímá nebo je opomíjí (např. dopady spekulace, přítomnost forem oligopolu v tomto odvětví, z nichž se snadno stanou „kartely“ s příslušnými následky atd.).

3.5 EHSV proto musí toto sdělení otevřeně a objektivně zhodnotit a zdůraznit jeho světlé i stinné stránky, aby mohl zformulovat doporučení a návrhy, jak omezit inflační dopady na ceny a výrobní náklady.

3.6 Kromě toho bude nutné zmínit i politické nedostatky EU, její mezinárodní slabost, její rozštěpenost mezi nikoliv podružnými důvody nedostatečného dozoru nad „trhem“ s ropou a spekulacemi, jimž je vystaven.

3.7 Zbývá ještě podotknout, že vzhledem k vývoji ceny ropy, která od července 2008 prudce klesá, by bylo třeba aktualizovat název sdělení Evropské komise. Obsah tohoto stanoviska nicméně bere v úvahu nejen maxima, ale obecně i běžné kolísání cen ropy.

4. Shrnutí sdělení

4.1 Příčiny zvyšování cen

4.1.1 Komise se domnívá, že **prudký vzestup cen ropy** v posledních měsících je srovnatelný jen s růstem cen v sedmdesátých letech minulého století, že spotřebitelské ceny jsou závislé na cenách ropy a že současná úroveň cen překročila nejvyšší úroveň cen z počátku osmdesátých let minulého století.

4.1.2 Komise se kromě toho domnívá, že současné **zvyšování cen** je třeba přičíst především značným strukturálním změnám v poptávce a nabídce způsobeným zvýšením spotřeby

(zejména v Číně a Indii), snížení počtu ropných polí, malé schopnosti státních podniků zemí OPEC reagovat, nízké kapacity rafinérií v některých státech, pokles dolaru, růstu inflace atd.

4.2 Vliv na hospodářství EU

4.2.1 Jako nejvýznamnější vlivy je nutné jmenovat růst inflace a následný dopad na ceny energií. Velmi často také nedojde k poklesu spotřebitelských cen, přestože ceny surovin klesají.

4.2.2 Nejvíce budou ovlivněny domácnosti, zejména domácnosti s nízkými příjmy, i když rozdílně v jednotlivých evropských zemích. S tím se pak bude pojít následné zvýšení hospodářské nerovnováhy a kupní síly mezd, a v důsledku tedy chudých vrstev.

4.2.3 Důsledky jsou závažné i pro podniky a růst. Komise se zejména domnívá, že nejvíce postiženými sektory budou zemědělství, doprava a rybolov. Doufáme, že to vyvolá větší zájem o výzkum a rozšíření obnovitelných energií.

4.3 Makroekonomické dopady na rozvojové země

4.3.1 I v případě rozvojových zemí, které jsou dovozci ropy, budou dopady jak pro občany, tak pro podniky kvůli růstu inflace stále vážnější.

4.3.2 V těchto zemích jsou důsledky ještě horší kvůli dopadům na potraviny, veřejné finance atd., zatímco v málo rozvinutých zemích, které jsou však vývozci ropy, se hromadí kapitál, což znamená obzvláště výrazné potíže z hlediska makroekonomické politiky s ohledem na to, že příjmy z ropy jsou velmi často špatně spravovány.

4.4 Politická opatření ze strany EU

4.4.1 Opatření EU vycházejí z předpokladu, že tyto ceny zůstanou ve střednědobém až dlouhodobém horizontu vysoké. Bude tedy třeba přijmout vhodná opatření, například taková, která jsou součástí souboru opatření v oblasti klimatických změn a obnovitelných energií, nebo opatření, která jsou žádoucí pro realizaci skutečného jednotného trhu s energií.

4.4.2 Bezprostředně bude třeba intervenovat ve prospěch zmírnění dopadů na spotřebitele, především na nejchudší domácnosti. Návrhy jsou rozmanité, od režimu zdanění ropných produktů, přes setkání spotřebitelských a producentů zemí, až po poskytnutí dodatečných zdrojů zemím dovážejícím ropu.

4.4.3 V rámci **střednědobých** opatření se navrhuje posílit dialog s hlavními producentními zeměmi, dohlížet na platná pravidla hospodářské soutěže v odvětví, posoudit transparentnost zásob, přezkoumat platné právní předpisy Společenství v této oblasti (zásoby), posoudit daňová opatření ve prospěch zdrojů s nízkými emisemi uhlíku, využít zisky těžebního průmyslu pro investice, případně tyto zisky zdanit, a podporovat dialog mezi EU a rozvojovými zeměmi.

4.4.4 V rámci dlouhodobých strukturálních opatření se navrhuje uzavřít mezi zeměmi EU dohodu o klimatických změnách a obnovitelných energiích, zlepšit energetickou účinnost, z důvodu větší energetické účinnosti provést strukturální změny v sektorech dopravy a rybolovu, dát domácnostem přímé daňové pobídky nebo dotace, které by podpořily úsporu energie, a mnohem více diverzifikovat energetické zdroje v EU.

5. Úvahy a připomínky

5.1 Sdělení Komise bylo připravováno v době, kdy na počátku loňského léta dosáhly ceny ropy znepokojivě vysokých hodnot. Je však třeba připomenout, že současná ekonomika uvylka náhlým a významným změnám vyhlídek, a to i ve velmi krátkém časovém období.

5.2 Pro světovou ekonomiku je nyní, na rozdíl od událostí z doby před několika měsíci, charakteristická znepokojivá perspektiva recese, jež podle předběžných odhadů Mezinárodního měnového fondu (MMF) nejspíše postihne i všechny rozvíjející se země, které v poslední době (více méně v posledních třiceti letech od konce období, jež se nazývalo *zlatým obdobím* soudobého kapitalismu) začaly trvale růst výrazně rychleji než rozvinuté země.

5.3 V těchto souvislostech by snížení ceny ropy z vysokých hodnot loňského července (jež představovaly jak v nominálních, tak reálných hodnotách naprosté rekordy) až na nejnižší hodnoty v listopadu 2008, jež se po odečtení inflace vrátily na hodnoty z doby před 25 lety, nemuselo být jen příležitostné. Ekonomové se v současnosti převážně obávají, že dojde k deflaci, jež by se přirozeně nevyhla ani trhu s ropou.

5.4 Kromě toho je rozumné vyhnout se dlouhodobým prognózám ohledně možného vyčerpání dosažitelných podzemních zásob. Tyto obavy se již po několik desetiletí stále vracejí, mohly by však být neopodstatněné. V jednom z nedávných čísel známého časopisu *The Economist* (21. června 2008) bylo uvedeno, že známé zásoby ropy by měly při současném tempu výroby vydržet 42 let (což není málo, uvažíme-li, co

všechno se může za tuto dobu přihodit, zejména v oblasti vědeckých a technologických inovací). Bylo zde však rovněž uvedeno, že zásoby přičítané zemím Blízkého východu se už mnoho let nemění, z čehož lze podle zmíněného časopisu usuzovat, že nové objevy nahrazují vytěženou a spotřebovanou ropu, anebo že odhady zásob nejsou příliš přesné. Přesto je nutno zdůraznit, že výpočet vychází ze současné míry produkce. Problémem však není ani tak vyčerpání zdrojů z dlouhodobého pohledu, jako spíše perspektiva krizí, jež jsou způsobeny nerovnováznými stavy, ke kterým krátkodobě dochází mezi poptávkou a nabídkou, zejména následkem případných přerušení produkce ve strategických oblastech.

5.5 Výzkum nových zásob a zdrojů je a musí být nepřetržitým procesem. Zvláště příznačnou a jednou z nejdůležitějších událostí minulého století (a velmi významnou pro naše účely) byly ropné šoky v sedmdesátých letech. Tyto šoky byly způsobeny omezením nabídky ze strany producentských zemí, na rozdíl od současné nerovnováhy, která se ukazuje být samovolným jevem trhu. Tehdejší prudké zvýšení ceny každopádně vedlo k výzkumu nových zdrojů za použití velmi inovačních výrobních postupů.

5.6 Měl by se pozorněji brát v úvahu vývoj odehrávající se na trhu v důsledku jakéhokoli jevu nerovnováhy mezi poptávkou a nabídkou.

5.7 V důsledku drastických měnových politik prováděných od počátku 80. let na základě monetárních teorií Milтона Friedmana z Chicaga především vládami Ronalda Reagana v USA a Margaret Thatcherové ve Spojeném království se dospělo ke značnému zvýšení úrokových sazeb, což vedlo držitele zásob k upravení vlastních priorit a kvůli mizejícímu vysokému zisku ke zvážení značně nevýhodného uchování dostupných ropných zásob v podzemí. Zvýšení úrokových sazeb bylo jednou z významných příčin prolomení ropného kartelu v polovině osmdesátých let.

5.8 Úplná analýza by měla vzít v úvahu nejen informace získané z obecných geologických či technických znalostí, ale i z toho, co lze vyvodit z ekonomické analýzy. Z této analýzy vyplývá, že pokud nedostatečné zdroje a přehlas poptávky nad nabídkou jsou důvodem zvyšování cen, pak ceny zpětně působí na dostupnost zdrojů a často přispívají ke zmírnění nerovnovážného stavu. V těchto případech je třeba uvážit, že výzkum hnaný hledáním nových ropných zásob by mohl působit na zóny a lokality, které jsou z environmentálního hlediska zvláště citlivé (např. severní pól). Této situaci je nutné zabránit a místo toho provádět výzkum v oblasti alternativních zdrojů.

5.9 Za účelem prozkoumání příčin zvýšení cen, ke kterému nedávno došlo, lze uvést další metodologický postřeh. Základním předpokladem každé intervenční strategie je zajisté co nejpřesnější znalost situace, kterou je nutné řešit. Význačný italský ekonom Luigi Einaudi připomínal, že pro přijetí rozhodnutí je třeba znát fakta.

5.10 EHSV se domnívá, že je velmi žádoucí mít přesnější znalosti o fungování trhu s ropou. Obavy, které se rodí z prudkého kolísání cen ropy, vycházejí ze statistických dat založených hlavně na průzkumu cen, které jsou na trhu zaznamenávány den co den. Například metodika přijatá MMF je jednou z nejznámějších; pomocí této metodiky se vypočítává tzv. průměrná spotová cena ropy APSP – *average petroleum spot price*, což je nevážený průměr cen ropy Brent, Dubai a WTI (americká cena).

5.11 Mohlo by být užitečné zjišťovat průměrné hodnoty dovozu surové ropy, které lze odvodit ze statistik zahraničního obchodu přinejmenším u hlavních zemí dovážejících ropu. Znalost podmínek zásobování surovou ropou by velmi pravděpodobně byla mnohem věrohodnější, než když se bude zakládat na zpracování denních tržních cen.

5.12 EHSV považuje za správné tvrdit, že pečlivý rozbor příčin nedávného prudkého zvýšení ceny ropy a jejího ještě čerstvějšího dramatického pádu musí začít u analýzy skutečných základních tendencí světového hospodářství.

5.13 Zdůrazňuje však, že ve sdělení chybí jakákoli zmínka o vlivu, jež na nekontrolovaný růst cen ropy nepochybně měly velmi silné spekulativní tlaky, protože jinak by šlo těžko vysvětlit cenu 147 dolarů za barel v červenci a cenu přibližně 60 dolarů v říjnu 2008.

5.14 Začneme-li u základních strukturálních údajů, můžeme vycházet ze zjištění, že světová spotřeba energie již trvale překročila hodnotu 10 miliard tun ropného ekvivalentu a že tento růst je poháněn zvyšováním světového HDP, jež v absolutním vyjádření (a možná i v relativní výši) nemá v dějinách obdoby.

5.15 Je však třeba posoudit, nakolik je důležitá perspektiva recese, jejíž příčinou je krize na světových finančních trzích. V žádném případě ale nelze podceňovat fakt, že po dobu celých čtyř let, od roku 2004 do roku 2007, rostla světová produkce o 5 % ročně, zejména díky impulsu rozvíjejících se ekonomik, především Číny a Indie, ale i Afriky, kde došlo k oživení a která

roste tempem 6–7 % ročně. Rusko se stává světovou velmocí, kterou kdysi bylo, a na mezinárodní scéně se objevuje mnoho dalších nových událostí.

5.16 Světový HDP počítaný v reálných cenách roku 2007 vzrostl z 53 bilionů dolarů v roce 2003 (dolarů vyjádřených podle parity kupní síly, PPP, což je, jak se domníváme, přesnější než na základě tržních směnných kurzů) na 65 bilionů dolarů v roce 2007, tedy o celých 12 bilionů. Je to, jako by se ke světovému hospodářství během čtyř let připojila ekonomika o velikosti USA.

5.17 Růst o 5 % ročně znamená, že pokud by bylo toto tempo růstu udrženo (což není vůbec nemožné), světová produkce by se zdvojnásobila během 14 let a zečtyřnásobila během 28 let, tedy během jedné generace. Tato vyhlídka má nádech neuvěřitelnosti, ukazuje však, že vstupujeme do zcela nové fáze dějin ekonomiky.

5.18 Sdělení správně připomíná, že nezbytnou složkou hospodářského růstu je energie, jak tomu bylo ve všech historických obdobích. Současný prudký hospodářský rozvoj, jehož jsme svědky, tedy jako jeden ze svých hlavních vlivů způsobuje značný tlak na zdroje energie.

5.19 Jak již bylo naznačeno, je třeba zdůraznit dopady způsobené spekulacemi, které ve velkém probíhají na trhu s ropou a zesilují pohyby, jejichž základní příčiny však nepochybně jsou strukturálního charakteru.

5.20 K pochopení kolísání cen je třeba vzít v úvahu, že v současné době má třetina spotřebované energie základ v ropě.

5.21 Provedeme-li pečlivější rozbor dostupných údajů o tržních cenách ropy, dojdeme k překvapivým výsledkům, jež nesouhlasí s tvrzeními obsaženými ve sdělení (zdroj: www.inflationdata.com/inflation/inflation_Rate/Historical_Oil_Prices_Table.asp na stránce Financial Trend Forecaster).

5.22 Po analýze údajů lze dojít ke zjištění, že od konce 40. let do poloviny 70. let byla cena ropy vyjádřená v reálných hodnotách, tedy po očištění od vlivu běžné inflace vztažená k celkovému vývoji cen, v podstatě stabilní a v průměru o něco málo vyšší než 20 dolarů za barel. Vyplývá to ze všech přístupných zdrojů na toto téma.

5.23 Po dobu téměř třiceti let (dobu, která byla svědkem období, jež bylo nazváno *zlatým obdobím* soudobého kapitalismu a o němž významný historik Eric Hobsbawm mluvil jako o nejintenzivnější fázi hospodářského rozvoje, jež lidstvo doposud zažilo v tak velkém rozsahu) nebyl prudký rozvoj světového hospodářství zpomalován nedostatkem zdrojů energie. Nabídka byla zjevně schopna pokrýt mimořádným způsobem rostoucí poptávku.

5.24 Jak již ale bylo poznamenáno, ropné šoky v 70. letech, z nichž k prvnímu došlo současně s Jomkipurskou válkou v říjnu 1973 a ke druhému současně s íránskou islámskou revolucí, vyvolaly prudké zvýšení cen, jež lze podle tvrzení Komise přisoudit omezení produkce, kterou úspěšně provedl kartel OPEC.

5.25 Podle názoru EHSV však základem tehdejší krize a tehdejšího náhlého zvýšení cen byly i jiné faktory, především období značného měnového chaosu, které vyvrcholilo zrušením volné směnitelnosti dolaru v srpnu 1971. Tento chaos vznikl z důvodu nadměrných schodků platební bilance USA, což znemožnilo udržet Brettonwoodský měnový režim pevných směnných kursů. Krize dolaru se projevovala silnými inflačními tlaky, které nakonec do značné míry dopadly na trh s ropou. Je třeba také připomenout, že na začátku 70. let byl charakteristickým rysem světové hospodářské konjunktury značný rozmach výroby, jež byl příčinou silného tlaku poptávky na všechny trhy se surovinami.

5.26 Při srovnání se současnou situací se zdá, že důležitější jsou spíše rozdíly než shody. Společný je pouze velmi výrazný růst světového hospodářství. Naopak se nezdá, že by bylo možné pozorovat významné manipulování s trhem, s výjimkou spekulativního jednání, jež je však dosti odlišné od akcí ropného kartelu OPEC, které byly oficiálně prováděny na skutečných mezinárodních konferencích.

5.27 EHSV se domnívá, že ani současné zvyšování dolarových rezerv, zejména v Číně a Japonsku, nemá mnoho společného s rozšiřováním obdobných devizových rezerv od konce 60. do začátku 70. let. Čína a Japonsko se vyhýbají náhlému a lehkomyšlnému vypouštění svých obrovských dolarových rezerv na trh.

5.28 Výsledkem velmi přísné měnové politiky velkých západních zemí byl zejména po roce 1986 cenový propad. Za zdůraznění stojí skutečnost, že průměrná cena za období let 1993–1999 byla 23 dolarů za barel (v reálných hodnotách), a to po období značného růstu světového hospodářství a poptávky po ropě, což je přesně stejný průměr, jaký byl o 40 let dříve (1953–1959).

5.29 EHSV souhlasí s názorem Komise, že zrychlení světového hospodářského růstu, přestože už jeho centrem nejsou rozvinuté, nýbrž rozvíjející se ekonomiky, není proto o nic méně významné. Zdá se, že tento vývoj vyvolal základní trend růstu cen, nominálních i reálných, z celkem nízké úrovně přibližně 30 dolarů za barel v roce 2003 (kdy začalo „silné“ období světové konjunktury) až na dnešních více než 60 dolarů, tedy v podstatě dvojnásobek. Je ovšem pravda, že mezi lety 2003 a 2007 dolar oproti euru oslabil o čtvrtinu, a proto se ceny ropy v eurech nezdvojnásobily. Přesto jsou stále o 50 % vyšší.

5.30 Tyto závěry platí, i přestože maximum 147 dolarů dosažené loňského července je pravděpodobně výsledkem spekulativní bubliny. Pokud tedy bylo toto maximum způsobeno spekulacemi, budeme v blízké budoucnosti, až spekulanti opět zahájí nákupy ropy, jejíž cenu budou považovat za dobrou, muset očekávat nový růst cen. Hlavní představitelé světového ropného průmyslu, jehož síla vlivu by měla být alespoň snížena a zprůhledněna, totiž dnes za „přirozenou“ cenu považují zhruba 80 dolarů za barel, což je citelně vyšší hodnota, než jsou ceny z počátku fáze oživení (okolo 30 dolarů v letech 2002–2003).

V Bruselu dne 25. února 2009.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI